Ба Шӯрои диссертатсионии 6D. КОА-019
назди Донишгоҳи милли Тоҷикистон

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Қурбонзода Афзуна Азим дар мавзӯи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон" барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ

Мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Тадқиқоти диссертатсионии Қурбонзода Афзуна Азим дар мавзӯи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон" мубрам ба ҳисоб рафта, барои илми ҳуқуқи ҷиноятӣ дар самти таъмини амнияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти ҳам назариявӣ ва амалиро доро мебошад. Мубрамияти мавзуъ бо он асоснок карда шудааст, ки дар марҳалаи кунунии рушди ҳар як давлат, мушкилии асосӣ ҳифзи амнияти миллӣ мебошад, яъне, ҳифзи манфиатҳои ҳаётан муҳими инсон ва шаҳрванд, ҷомеа ва давлате, ки дар он рушди устувори ҷомеа, саривақт ошкор, пешгирӣ ва бартараф кардани таҳдидҳои воқеӣ ва эҳтимолӣ ба манфиатҳои миллӣ таъмин карда мешаванд. Ҳифзи амнияти иқтисодӣ ва таъмини иқтидори мудофиавӣ аз душманон (ҷинояткорон, тахрибкунандагон) вазифаи асосии давлат мебошад. Тахрибкорӣ ҳамчун ҷиноят алайҳи амнияти иқтисодӣ ва иқтидори мудофиавии давлат, дар кишварҳои гуногун, бо мақсадҳои гуногун амалӣ карда мешавад, масалан: халалдор кардани амнияти иқтисодӣ ва мудофиаи давлат, амнияти умумии давлат, ноустувор кардани фаъолияти муътадили мақомоти давлатӣ ё вазъияти ҷамъиятию сиёсӣ, заиф кардани давлат, заиф кардани қудрат ё эҷоди дигар душвориҳо.

Тахрибкорӣ (диверсия) – ин амалҳои қасдонаи вайронкоронае мебошад, ки зидди объектҳои (иншоотҳои) иқтисодӣ ё низомӣ (мудофиавӣ), инчунин амалҳое, ки барои ноустувор кардани идоракунии мақомоти давлатӣ ва мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар ақибгоҳи рақиб барои ноил шудан ба мақсадҳои муайян (аксаран сиёсӣ) ё суст кардани давлат дар умум равона шудаанд. Ташаккул ва инкишофи минбаъдаи (аз нуқтаи назари объективӣ ва субъективии ҷиноят) мафҳуми тахрибкорӣ дар қонуни нави ИҶШС «Дар бораи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои давлатӣ» соли 1958, сипас дар Кодекси ҷиноятии ИҶШС соли 1960 ва Кодекси ҷиноятии РСС Тоҷикистон соли 1961 инъикос ёфт. Тарафи объективии тахрибкорӣ амалҳои навро аз қабили

несткунии оммавии одамон, расонидани зарари ҷисмонӣ ё дигар зарар ба саломатии онҳо, заҳролудкунии оммавӣ ё паҳншавии эпидемия ва эпизоотикаро фаро гирифт. Дар баробари ин, ҳадафи тахрибкорӣ дар ин санадҳо махсус мушаххас карда шуд, яъне он ҳамчун сустшавии давлати шӯравӣ муайян гардид.

КҶ ҶТ соли 1998 дар м. 309 мафҳуми тахрибкориро дар таҳрири нав бо каме тағйирот пешниҳод намуд, ҳоло мақсади тахрибкорӣ ноустувор сохтани амнияти иқтисодӣ ва иқтидори мудофиавии Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф гаштааст, на ин ки заиф кардани давлат. Тарзу усули содир намудани ҷиноят ҳамчун таркиш, сӯхтор ё дигар кирдорҳое, ки барои нобуд ё вайрон кардани корхонаю иншоот, роҳ ва воситаҳои нақлиёт, воситаҳои алоқа, объектҳои таъминоти зиндагии аҳолӣ муайян гардиданд.

Солҳои ахир, чи тавре ки муаллиф диссертатсия нишон додааст, динамикаи тахрибкорӣ рӯ ба афзоиш дорад ва дар баъзе ҳолатҳо он ҳамчун терроризм бандубаст карда мешавад, ки аз нигоҳи илми ҳуқуқи ҷиноятӣ баҳснок мебошад. Дар асоси маълумоти Вазорати корҳои дохилии ҶТ, дар соли 2010 – 1 ҳолат, соли 2011 – 6 ҳолат, 2012 – 2 ҳолат, 2013-2015 – 1 ҳолати, 2016 – 4 ҳолат, 2017- 6 ҳолат, 2018 – 1 ҳолати содиршавии ҷинояти тахрибкорӣ сабт гардидааст. Албатта маълумоти болозикр асоси воқеии содир шудани ҷинояти тахрибкориро нишон намедиҳад, зеро дар амалия дар бештар маврид он (тахрибкорӣ) ҳамчун терроризм бандубаст мегардад. Сабаби чунин бандубаст дар монандии ин таркибҳо ва рақобати меъёрҳо байни моддаҳои 179 ва 309 КҶ ҶТ мебошад. Аз ин рӯ, таҳияи илмии мавзӯи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ, ҳамчун яке аз ҷиноятҳое, ки ба муқобили асосҳои сохти конститутсионӣ ва амнияти давлатӣ равона гардидааст, саривақтӣ ва мубрам мебошад. Тахрибкорӣ ба асосҳои сохти конститутсионӣ ва амнияти ҶТ таъсири манфӣ расонида, баъзан сабаби афзоиши дигар ҷиноятҳо, аз ҷумла экстримизм ва терроризм мегардад.

Вазъи имрӯзаи ҷиноятҳорӣ ва натиҷаҳои таҳлили қонунгузории ҷиноятии миллӣ дар соҳаи мубориза бо ҷиноятҳо алайҳи асосҳои сохти конститутсионӣ ва амнияти давлатӣ, махсусан ҷинояти тахрибкорӣ, нишон медиҳанд, ки зарурати таҳқиқоти илмии амиқ ва муназзами соҳавии ҳуқуқи ҷиноятӣ ба миён омадааст. Таҷрибаи амалии татбиқи меъёрҳои ҷиноятӣ собит месозад, ки ниёз ба таҳияи илман асосноки шаклҳои гуногуни зуҳури тахрибкорӣ, такмили низоми мафҳумҳои ҳуқуқӣ ва муайянсозии самтҳои афзалиятноки рушди минбаъдаи қонунгузорӣ дар ин самт афзудааст. Дар шароити таҳдидҳои нави ҷаҳонӣ, тағйироти иҷтимоию сиёсӣ ва хусусиятҳои миллии таъмини амнияти давлатӣ, такмили меъёрҳои ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ ва

мутобиқсозии онҳо ба воқеиятҳои муосир аҳамияти ҳаётан муҳим пайдо кардааст.

Диспозитсияи м. 309 КҶ ҶТ дар қисмати риояи қоидаҳои техникаи қонунгузорӣ, криминализатсияи кирдорҳои алоҳидаи тарафи объективии тахрибкорӣ ва ҳамоҳангсозии таркибҳои ҷиноятҳои монанд вазифаи пешгирикунандаи қонуни ҷиноятиро сад дар сад иҷро карда наметавонанд. Такмили қонунгузории ҷиноятии ҶТ ва таҷрибаи татбиқи он шояд роҳи ягонаи ҳалли воқеии мушкилоти мубориза бар зидди тахрибкорӣ бошад. ва маҳз дар тадқиқоти диссертатсионии худ А.А. Қурбонова тавонистааст, ки мавзӯи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон"-ро дар сатҳи зарурӣ тадқиқ намуда, барои мукаммал намудани КҶ ҶТ дар асмти ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ ақидаҳои бунёдӣ ва асоснокро пешниҳод кунад.

Қурбонзода Афзуна Азим соли 2012 ба факултети педагогии Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б. Ғафуров дохил гардида, соли 2016 онро аз рӯи ихтисоси «психология» хатм намудааст. Ҳамзамон, номбурда соли 2016 ба шуъбаи магистратураи Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон дохил гардида, соли 2018 онро бо дараҷаи магистри ҳуқуқ аз рӯи ихтисоси "ҳуқуқи иқтисодӣ" хатм намудааст.

Аз 09-уми октябри соли 2019 ба ҳайси унвонҷӯи шуъбаи ҳуқуқи давлатии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳовадинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон аз рӯи ихтисосҳои ҳимояшаванда ба тариқи шартномавӣ қабул гардидааст (фармоиши директори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳовадинови АМИТ аз 09-уми октябри соли 2019, таҳти №225).

Ҳамчунин мавсуф соли 2016 ба шуъбаи рӯзонаи магистратураи Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси ҳуқуқи иқтисодӣ дохил шуда, онро соли 2018 хатм намуда, соҳиби дараҷаи магистри ҳуқуқ гардидааст. Баъди хатми донишгоҳ аз соли таҳсили 2016 то ҳол ба сифати ассистент, муаллими калони кафедраи педагогика ва психология, аз соли 2021 иҷрокунандаи вазифаи мудири кафедраи педагогика ва психология, аз соли 2022 декани факултети педагогика ва психологияи Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент фаъолият дорад.

Кори диссертатсионии Қурбонзода Афзуна Азим аз муқаддима, 3 боб 9 зербоб, хулоса ва руйхати адабиётҳои истифодашуда иборат мебошад

Дар муқаддима мубрамии мавзуи таҳқиқи диссертатсионӣ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида, объект ва мавзуи

таҳқиқ, ҳадаф ва вазифаҳои он он, асосҳои назарӣ ва методологӣ, навгониҳои илмӣ, аҳамияти назарӣ ва амалӣ муайян карда шудааст.

Боби якуми диссертатсия танзими ҳуқуқии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ: таҳлили таърихӣ ва муқоисавӣ-ҳуқуқӣ ном дошта, дар он масъалаҳои таърихи ташаккул ва рушди ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ дар қаламрави Тоҷикистони таърихӣ ва таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ мутобиқи қонунгузории ҷиноятии давлатҳои узви Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил таҳлил ва хулосабарорӣ карда шудаанд.

Дар боби дуввуми диссертатсия, ки тавсифи ҳуқуқии ҷиноятии унсурҳои таркбии ҷинояти тахрибкорӣ ном дорад, фарогири масъалаҳои таҳлили ҳуқуқӣ-ҷиноятии объекти ҷинояти тахрибкорб, таҳлили ҳуқуқӣ-ҷиноятии тарафи объективии субъективии тахрибкорӣ мебошад.

Боби сеюми рисола ба масъалаҳои тафовути ҷинояти тахрибкорӣ аз терроризм ва дурнамои рушди қонунгузории ҷиноятӣ вобаста ба ҷинояти тахрибкорӣ бахшида шуда, дар он масъалаҳои таҳлили ҳуқуқӣ-ҷиноятии тафовути ҷинояти тахрибкорӣ аз терроризм ва дурнамои рушди қонунгузории ҷиноятӣ вобаста ба ҷинояти тахрибкорӣ

Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқи илмӣ ҷамъбаст гардидаанд. Феҳристи адабиёт мутобиқ ба мавзуи матраҳшуда буда, истинодҳо барои тақвияти пешниҳоди илмӣ мувофиқ ба матлаб истифода шудаанд.

Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ-методӣ ва таҳлилӣ мустаҳкам карда шудаанд. Муҳтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмии нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конфронсҳои сатҳи гуногун инъикос ёфтаанд.

Таҳлили диссертатсия, ақидаҳо, нуқтаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, проблемаҳои қонунгузорӣ ва амалӣ, ки аз тарафи муаллиф пешкаш шудаанд, муайян намудани мавқеи мустақили хеш, асосноккунии нуктаҳои илмӣ ва хулосаҳо бо истифода аз доираи кофии маводи илмӣ ва таҷрибаи амалӣ аз он дарак медиҳад, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона навишта шудааст.

Хулоса, диссертатсияи Қурбонзода Афзуна Азим дар мавзуи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои тахрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон" ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2021, №3) ҷавобгӯ буда, ҷиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва

криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ барои ҳимоя пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ:
Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент,
сардори раёсати илм ва инноватсияи
Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва
соҳибкории Тоҷикистон Қудратов Н.А.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 734055, кӯчаи Фиравсӣ 29/1. х. 15 . Тел.: (+992) 935960001. E-mail: kudratov.nek@gmail.com

"01" 10 2025.

Имзои Қудратов Н.А.-ро тасдиқ менамоям.
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва
соҳибкории Тоҷикистон Ҷӯраев Ш.Н.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 734055, кӯчаи Борбад 48/5 . Тел.: (+992 37) 234-88-02. E-mail: dsx_ips@mail.ru

"01" 10 2025